1991

REFORÇANT ESQUERRA

TERRA LLIURE ABRAÇA LA VIA DEMOCRÀTICA

1991. REFORÇANT ESQUERRA

TERRA LLIURE ABRAÇA LA VIA DEMOCRÀTICA

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

BARCELONA, ABRIL 2016

Lleida, 18 de novembre de 1989

Josep-Lluís Carod-Rovira, Joan Puigcercós i Àngel Colom al 16è Congrés Nacional d'ERC que suposà, amb l'elecció del darrer a la secretaria general, l'accés de la nova generació independentista a la direcció del partit.

LLEONART DELSHAMS / AVUI

Presentació

JOSEP HUGUET, PRESIDENT DE LA FUNDACIÓ JOSEP IRLA

Fa 25 anys Esquerra Republicana avançava amb fermesa en la línia encetada al 16è Congrés Nacional, celebrat el novembre de 1989 a Lleida. L'accés d'una nova generació al capdavant de l'organització n'havia actualitzat el discurs i els objectius socials i nacionals, posant per primer cop la independència de la nació catalana al programa d'una força parlamentària.

Així Esquerra encetava el 1991, l'any del seu 60è aniversari, amb la presència per primer cop al Parlament Europeu, de la mà d'Heribert Barrera. I amb l'ambició de consolidar la nova línia política i de superar amb èxit la primera cita electoral d'un partit esdevingut independentista.

El 26 de maig, després d'una llarga campanya sota el lema «Esquerra puja. Catalunya, tu hi guanyes» els resultats de les eleccions municipals avalaven la nova aposta. L'esquerra independentista, a través d'ERC, assolia més electes que mai: 14 alcaldes, 17 consellers comarcals i 228 regidors.

El 7 juliol, per commemorar el 60è aniversari de l'Estatut d'Autonomia de 1931, la direcció del partit presentava un document, la «Crida de Núria». S'apelava la ciutadania a reforçar Esquerra com el millor instrument per avançar cap a la independència nacional i l'aprofundiment democràtic.

Aquesta Crida fou resposta per Terra Lliure, que amb una maduresa precoç abandonava la lluita armada, anunciant la seva dissolució i la incorporació a Esquerra d'un important gruix de militants de Catalunya Lliure, per tal d'enfortir la via democràtica a la independència.

Després que Esquerra guanyés, el 1989, una moció al Parlament a favor de l'autodeterminació, el 1991 es tancava presentant una altra moció. Aquell cop per tal que el Parlament reconegués el dret democràtic de Catalunya a la independència. En aquella ocasió fou rebutjada, amb només els 3 vots a favor d'ERC, 16 abstencions (IC i Grup Mixt) i 114 vots en contra (CiU, PSC i PP).

Tot just 25 anys després, l'avenç dels nostres objectius és innegable. Ara els partidaris, no sols de reconèixer el dret a la independència sinó d'exercir-lo, tenim 72 escons.

Barcelona, 14 d'abril de 1991

Els principals dirigents d'Esquerra (Jordi Pou, Jaume Rodri, Víctor Torres, Heribert Barrera, Àngel Colom, Josep-Lluís Carod-Rovira, Enriqueta Gallinat...) amb els cap de llista municipals d'ERC de diferents pobles, viles i ciutats: Carles Bonet, Ernest Benach, Josep Vila, Enric Llauger, Xavier Sàez, Carles Pedra, Albert Roig, Jordi Rabadan, Pere Brachfeld, Carles Furriols, Anna Maria Faja, Eduard Viñas, Joan Ridao, Eudald Balcells, Eloi Rusiñol, Josep Paulí, Andreu Ródenas, Jaume Bossacoma, Jaume Campreciós, Jordi Figueras, Andreu Pérez, Sebastià Sardiné, Montserrat Obiols, Lluís Noguera, Jaume Campabadal, Josep Lluís Millan, Joan Bernat, Pere Prat, Josep Lluís Olivé, Urbà Rodríguez, Joan Camps, Magí Rovira, Francesc Permanyer...

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

1991. Reforçant Esquerra, avançant cap a la independència

XAVIER VENDRELL, MILITANT D'ESQUERRA REPUBLICANA

Al llarg de la dècada de 1990 centenars de militants de diverses organitzacions de l'esquerra independentista van passar a engruixir les files d'Esquerra Republicana, renunciant a la defensa de la lluita armada per assolir l'emancipació nacional dels Països Catalans. Per tal d'entendre el procés que va viure aquell col·lectiu d'homes i dones que, al llarg de més d'una dècada havien donat suport explícit a la lluita armada, i el que els portà a la renúncia d'aquesta via i a apostar per mètodes estrictament polítics i democràtics, cal que ens situem en el context en què vivíem, tant a nivell nacional, com estatal i també europeu.

En aquest sentit van tenir una influència clau tres elements: a Europa es van moure fronteres, el referent basc va esdevenir absolutament negatiu per a l'independentisme català, i una formació política parlamentària, Esquerra Republicana, va abraçar el projecte independentista.

A nivell europeu, entre finals de la dècada de 1980 i començaments de la de 1990 es produeixen una sèrie d'esdeveniments —caiguda del mur de Berlín, desmembrament de la URSS, conflicte dels Balcans amb el trencament de Iugoslàvia...— que demostraven que les fronteres al si d'Europa no eren, ni són, de bon tros inamovibles.

En l'àmbit estatal, el que en els darrers anys havia estat el referent de l'esquerra independentista, l'esquerra abertzale basca, a través del seu braç armat, ETA, colpejava la societat catalana sense cap mirament, amb atemptats indiscriminats al nostre país a partir de la designació de Barcelona com a seu olímpica.

I a nivell nacional, Esquerra Republicana optava, a partir de la Crida Nacional a ERC de 1987 i del 16è Congrés Nacional, celebrat a Lleida el 1989, per fer una aposta per l'estat propi, reivindicat fins aleshores en solitari per l'esquerra independentista extraparlamentària i per moviments cívics com la Crida a la Solidaritat, però mai fins aquell moment per una força amb representació parlamentària.

Núria, 7 de juliol de 1991

El Comitè Executiu d'ERC fent pública la «Crida de Núria», un manifest que apelava la ciutadania a aplegar-se a Esquerra per avançar cap a la independència nacional. D'esquerra a dreta: Miquel Llevadot, Josep Huguet, Enriqueta Gallinat, Heribert Barrera, Miquel Pueyo, Josep-Lluís Carod-Rovira, Jaume Rodri, Toni Strubell, Joan Ridao, Maria Teresa Vila i Jordi Pou.

MIQUEL MACIÀ I ARQUÉS

1. El context europeu: les fronteres es mouen

1.1. La caiguda del mur de Berlín

La caiguda del mur de Berlín és l'esdeveniment que marca de forma material la fi dels règims comunistes a l'Europa de l'Est. El mur, que va separar l'Est i l'Oest de Berlín des del 13 d'agost de 1961 fins al 9 de novembre de 1989, va esdevenir durant aquests vint-i-vuit anys el símbol de la Guerra freda i de la divisió del món en dos blocs: capitalista i comunista.

Després de les primeres eleccions lliures a l'antic territori de la RDA, el 18 de març de 1990, van començar les negociacions entre els dos estats alemanys i els quatre estats d'ocupació (EUA, URSS, Gran Bretanya i França) que van portar a la signatura del Tractat d'Unificació anomenat «Tractat Dos més Quatre», el qual —en virtut del dret a l'autodeterminació del poble alemany— atorgava la independència plena a l'estat producte de la reunificació, la qual es va materialitzar el 3 d'octubre de 1990, data en què el territori de l'antiga RDA s'incorporà a la RFA. L'Alemanya reunificada va romandre com a membre de l'aleshores Comunitat Europea i de l'OTAN.

1.2. El final de la URSS

El col·lapse de la URSS, que la portà a dissoldre's en una munió d'estats, començà a inicis de 1985. Després de dècades de desenvolupament militar soviètic, assolit en detriment del desenvolupament de l'economia domèstica, el creixement econòmic es trobava en un punt mort. Els fracassats intents reformistes del règim comunista, una economia estancada i la guerra de l'Afganistan havien portat al país cap a un sentiment general de descontentament, especialment a les repúbliques bàltiques, així com als estats satèl·lit de l'Europa de l'Est.

Les reformes polítiques i socials més profundes, portades a terme pel darrer líder de la URSS, Mikhaïl Gorbatxov, anomenades perestroika i glasnost, crearen una atmosfera de crítica oberta cap al règim. Algunes Repúbliques Socialistes Soviètiques començaren a resistir-se al poder central de Moscou, i l'increment de la democratització comportà el seu afebliment. El dèficit comercial buidava progressivament les arques de la Unió, apropant-se perillosament a una possible situació de fallida. La URSS acabaria col·lapsada el 1991, amb l'arribada de Boris Ieltsin al poder després d'un fallit cop d'estat que tractà de derrocar a Gorbatxov i donar marxa enrere a les seves reformes.

Entre 1990 i 1991, catorze de les quinze repúbliques soviètiques —totes excepte Rússia— proclamaven la independència respecte de la URSS. Les primeres foren les repúbliques bàltiques, —Estònia, Letònia i Lituània— seguides per la resta: Ucraïna, Bielorússia, Moldàvia, Armènia, Geòrgia, Azerbaidjan, Kazakhstan, Kirguizistan, Tadjikistan, Turkmenistan i Uzbekistan.

1.3. Els Balcans

Les guerres balcàniques comencen amb la secessió de les dues nacions més septentrionals de l'antiga Iugoslàvia —Eslovènia i Croàcia— per una àmplia varietat de discrepàncies, incloent-hi assumptes econòmics i polítics, entre d'altres.

El pobre rendiment econòmic de la Federació i els permanents xocs entre les diferents repúbliques, creà un caldo de cultiu adequat per a l'ascens de les idees secessionistes entre els eslovens, tant anticomunistes com comunistes. El gener de 1990, els comunistes eslovens abandonaren el Congrés del Partit Comunista de Iugoslàvia, en protesta per la dominació del lideratge nacionalista serbi, la qual cosa significà la dissolució del Partit Comunista Iugoslau, l'única institució que encara mantenia unit el país. L'abril se celebraren les primeres eleccions lliures i democràtiques, i l'Oposició Democràtica d'Eslovènia derrotà al Partit Comunista. Es formà un govern de coalició que començà reformes econòmiques i polítiques que establiren una economia de mercat i un sistema polític democràtic liberal. El desembre de 1990 va tenir lloc un referèndum sobre la independència d'Eslovènia, en el qual la majoria aclaparadora d'eslovens —al voltant d'un 89%— votaren a favor de la independència.

Perpinyà, 8 de juliol de 1991

Roda de premsa dels membres de la Direcció Nacional de Catalunya Lliure, David Ricart, Jordi Vera, Jaume Renyer, Pere Bascompte, Josep Aixalà i Xavier Vendrell, en la qual anunciaren la voluntat d'iniciar converses amb ERC.

THIERRY MASDEU / ARXIU MUNICIPAL DE GIRONA - FONS EL PUNT

Eslovènia esdevingué independent el 25 de juny de 1991. Al matí següent començava la curta Guerra d'Eslovènia en la qual les forces del país rebutjaren la interferència militar iugoslava. Al vespre, la independència va ser solemnement proclamada a la Plaça de la República. La Guerra dels Deu Dies es perllongà fins al 7 de juliol, quan es va signar l'Acord de Brioni. El 26 d'octubre marxà d'Eslovènia l'últim soldat iugoslau.

En paral·lel, el 25 d'abril de 1991, el Parlament de Croàcia va decidir celebrar un referèndum sobre la independència el 19 de maig. El referèndum oferia dues opcions: a la primera, Croàcia es convertiria en un Estat sobirà i independent, garantiria autonomia cultural i drets civils als serbis i altres minories i tindria la llibertat de formar una associació d'Estats sobirans amb altres repúbliques iugoslaves; a la segona, Croàcia seguiria a una Iugoslàvia definida com a Estat federal unificat. Els serbis de Croàcia feren boicot al referèndum. La pregunta que proposava la independència, va obtenir el 93,24% de vots a favor, el 4,15% en contra i l'1,18% de vots blancs o nuls. L'opció de romandre a Iugoslàvia, va obtenir el 5,38% dels vots a favor, el 92,18% en contra i el 2,07% de vots blancs o nuls. La participació va ser del 83,56% de l'electorat. Croàcia va declarar la seva independència i va dissoldre la seva associació amb Iugoslàvia el 25 de juny de 1991.

2. El context estatal

2.1. La pèrdua del referent basc

A les eleccions europees del 10 de juny de 1987 la candidatura de l'esquerra abertzale, Herri Batasuna, treia 39.692 vots a Catalunya, provinents del suport explícit de diverses organitzacions de l'esquerra independentista. Al cap de nou dies, el 19 de juny, ETA atemptava a Hipercor, causant més víctimes civils que mai en la seva història a la nació catalana.

A les següents eleccions europees, dos anys després, el 1989, Herri Batasuna perdia dues terceres parts dels sufragis aconseguits el 1987. En aquella ocasió també s'hi presentà Catalunya Lliure, que n'obtingué 16.885 al Principat, no arribant als 20.000 al conjunt de la nació. El 29 de maig de 1991, ETA tornà a atemptar a Catalunya, aquest cop a la caserna de la Guardia Civil de Vic. L'explosió va matar nou persones, entre elles cinc nens, i ferí a 44 persones.

3. El context nacional: Esquerra mou fitxa

3.1. Esquerra esdevé independentista

En el seu 16è Congrés Nacional, celebrat a Lleida el 18 i 19 de novembre del 1989, Esquerra escollia com a nou secretari general a Àngel Colom, l'activista líder de la Crida a la Solidaritat que dos anys abans havia ingressat al partit encapçalant amb Josep-Lluís Carod-Rovira l'anomenada «Crida Nacional a ERC».

La nova direcció amb Colom i Carod —però també amb l'històric líder Heribert Barrera— assumí la independència de Catalunya com a objectiu polític. ERC s'anava convertint en la casa comuna de l'esquerra independentista i els resultats electorals avalaven l'aposta. A les municipals de 1991 obtenia 228 regidors —40 més que en les anteriors— tot i haver patit una escissió encapçalada per Joan Hortalà, l'anterior secretari general, i presentar-se per primer cop amb una direcció explícitament independentista.

3.2. Adéu a les armes

En aquest context es produí la dissolució de Terra Lliure. Fruit de gestions iniciades per Colom el 1988, el juny de 1991 Pere Bascompte, el líder de Terra Lliure refugiat a la Catalunya Nord, plantejava públicament una treva indefinida de l'organització armada i la integració a ERC, un fet que setmanes més tard es concretaria en un document. L'operació va ser desautoritzada per una part de Catalunya Lliure, el Moviment de Defensa de la Terra o els Comitès de Solidaritat amb els Patriotes Catalans, que es visualitzarien amb acusacions contra Colom i Bascompte de voler «liquidar» l'independentisme «combatiu».

Barcelona, 16 de juliol de 1991

Roda de premsa a la Seu Nacional d'ERC de presentació del manifest «Reforcem ERC. Avancem cap a la independència» en el qual antics militants de Terra Lliure i Catalunya Lliure anunciaren la incorporació a Esquerra. D'esquerra a dreta: David Ricart, Xavier Vendrell, jordi Vera, Àngel Colom, Josep-Lluís Carod-Rovira, Marc-Aureli Vila, Josep Aixalà i Joan Ridao.

MIQUEL MACIÀ I ARQUÉS

4. Cronologia dels fets

Desembre de 1989

Un document intern de debat a Terra Lliure analitzava els canvis polítics que s'estaven produint a Europa i qüestionava per primer cop el paper que la lluita armada podia jugar en el procés d'independència de Catalunya.

10 d'octubre de 1990

El País fou el primer mitjà que es feu ressò d'aquelles reflexions en una informació que recollia el debat intern a Terra Lliure per deixar les armes davant la nova realitat europea, marcada pels processos d'independència de les repúbliques bàltiques i la reunificació d'Alemanya. Terra Lliure constatava que el sentiment independentista augmentava dia a dia a Catalunya, i que a la nova Europa que es començava a albirar Catalunya podria aconseguir la independència sense necessitat de la lluita armada.

10 de juny de 1991

TVE-Catalunya informava sobre els plans de Terra Lliure d'iniciar una treva definitiva i negociar la seva incorporació a ERC. Donava a conèixer igualment que un sector de Catalunya Lliure estudiava també la possibilitat de conduir la seva activitat política per la via de l'independentisme que representava ERC, després de considerar tant els resultats electorals com l'impacte de l'atemptat d'ETA a la Caserna de Vic.

Juny de 1991

Un sector de Catalunya Lliure elaborava un document titulat «L'independentisme català davant Europa: avançar cap al Front Patriòtic», com a proposta de debat intern de tota la militància, de cara a la Coordinadora Nacional que se celebraria el mes següent a Vinaròs. Els signants del document propugnaven que Terra Lliure cessés la lluita armada i que Catalunya Lliure s'incorporés a ERC com a fórmula d'unitat independentista. En el document es valoraven els canvis produïts a Europa i la possibilitat, en aquest context, d'obtenir la independència per la via democràtica i institucional.

5 de juliol de 1991

Terra Lliure donava a conèixer un document titulat «Per l'opció democràtica cap a la independència» on l'organització armada analitzava els canvis produïts a Europa, manifestava públicament l'inici d'una treva unilateral indefinida a partir de les O hores del dia 7 de juliol de 1991, i defensava la via democràtica com a via més eficaç en l'avenç cap a la independència.

7 de juliol de 1991

Es reunia a Vinaròs la Coordinadora Nacional de Catalunya Lliure, on es votaven les diferents propostes presentades. Guanyaren les tesis expressades en el document «Propostes tàctiques de Catalunya Lliure» del sector partidari de la continuïtat encapçalat per Josep Guia, que anunciava a més que Catalunya Lliure es presentaria a les eleccions al Parlament de Catalunya de l'any següent. Arran del resultat de la reunió dimitia la meitat de la Direcció Nacional, partidària d'articular la unitat independentista al voltant d'ERC. Aquest sector anunciava *«pròximes converses amb ERC destinades a reforçar aquesta organització com a actual pal de paller del moviment patriòtic català».*

8 de juliol de 1991

Es convocava una roda de premsa a Perpinyà, on els membres de la Direcció Nacional de Catalunya Lliure Josep Aixalà, Jaume Renyer, David Ricart, Xavier Vendrell i Jordi Vera, i el màxim dirigent de Terra Lliure Pere Bascompte, manifestaven la voluntat de constituir-se en associació cívica entorn de la revista *Independència* i expressaven la seva intenció d'iniciar negociacions amb ERC per tal d'incorporar-s'hi, en tant que casa comuna de l'independentisme. Bascompte deixava clar que no acceptaria un indult de les autoritats espanyoles, ja que no es penedia de la seva trajectòria política i personal. El que volia és que el govern espanyol conce-

REFORCEM ERC.
AVANCEM CAP A LA INDEPENDÈNCIA

Catalans,

S'imposa avui el debat més important per al nostre esdevenidor: el debat sobre el sentit, el mètode i l'objectiu polític per a Catalunya.
Noves circumstàncies internacionals han portat el dret dels pobles al primer pla de la realitat europea, legitimant un replantejament nacionalista a Catalunya. Els marcs estatistaris actuals ni han permès ni el progrés social ni l'assoliment de la nostra llibertat nacional.
Es arribada l'hora d'avançar tot creant la majoria social que ha de fer possible la independència de tota Catalunya, de Fraga a Meó i de Salses a Guardamar.
Es tracta d'anar bastint un ampli front patriòtic que, en el context de la nova Europa en construcció, faci possible d'assolir per la via democràtica la nostra independència nacional. El nou estat que volem crear i unir a Europa aposta clarament per un sistema plural i progressista de valors.
Per a fer-ho possible, necessitem la suma de tots els patriotes. Us demanem d'acceptar aquest repte engrescador.
Veniu doncs a reforçar organitzativament l'eix que garanteix l'èxit d'aquesta nova etapa, la de l'independentisme majoritari.
Veniu amb nosaltres a la renovada Esquerra Republicana de Catalunya. Unim totes les forces i energies per a construir el nostre estat, la República de Catalunya.

Visca Catalunya lliure!

Primera llista d'afiliació:

Pere Bascompte i Carbonell (refugiat polític, Pesillà de la Ribera), Benenguer Ballester i Saus, "Bringuet" (refugiat polític, Perpinyà), Joan Ribera i Henry (refugiat polític, Perpinyà), Josep Aixalà i Jansana (ex-dirigent nacional de Catalunya Lliure, Barcelona), Rosa Maria i Rajoll (ex-dirigent nacional de Catalunya Lliure, Barcelona), Xavier Vendrell i Segura (ex-dirigent nacional de Catalunya Lliure, Sant Joan Despí), Albert Vila i Pardo (ex-dirigent nacional de Catalunya Lliure, Mataró), Jaume Rahe i Almibau (advocat, Ex-dirigent comercial de Catalunya Lliure, Tarragona), Jordi Vera i Arias (editor, Elna), Antoni Alsina i Sabadell (estudiant, Ex-dirigent comercial de Catalunya Lliure, Tarragona), Lluís Cruañes i Guasch (representant, Ex-dirigent comercial de Catalunya Lliure, Barcelona), Antoni Delgado i Sánchez (dependent, Ex-cap de llista de Catalunya Lliure a l'Ajuntament de Mataró), Ignasi Raig (advocat, Ex-dirigent comercial de Catalunya Lliure, Barcelona), David Ricart i Mas (publicitari, Ex-dirigent comercial i cap de llista de Catalunya Lliure a Montcada i Reixac), Josep-Lluís Salvadó i Tenesa (universitari, Ex-dirigent comercial de Catalunya Lliure i membre de l'Executiva del BE), Sant Carles de la Ràpita, Rosa Maria Arias i Jansana (dependenta, L'Hospitalet de Llobregat), Jordi Aixalà i Jansana (estudiant, Torroja del Priorat), Joan Albió i Gilabert (universitari, Consells de Llobregat), Pilar Albió i Gilabert (secretària, Consells de Llobregat), Assumpta Amando i Paradís (tècnica lingüística, Tarragona), Jaume Amorós i Molines (universitari, Barcelona), Robert Ara (taxiter, Montpellier), Ester Aulesa i Rovira (notària/psicòloga, Sant Joan Despí), Gerard Aulesa i Caldés (universitari, Sant Joan Despí), Gisela Aulesa i Caldés (universitària, Sant Joan Despí), Xavier Alvarez i Pérez-Ruiz (universitari, Sant Carles de la Ràpita), Antoni Balsera i Pérez (distribuïdor, Esplugues de Llobregat), Montserrat Bascompte i Carbonell (auxiliaria, Manresa), Oscar Capdila i López (Sant Carles de la Ràpita), Daniel Cabassés i Coll (comerciant, Barcelona), Daniel Cabassés i Marull (comerciant, Barcelona), Jordi Cabassés i Marull (comerciant, Barcelona), Joan Cabot i Calsapeu (universitari, Sant Andreu de Llavaneres), Emili Castro i Rodríguez (courier, Sant Joan Despí), Josep Coll i Acerta (temporisan, Sant Quirze del Vallès), Benjamí Coll i Vilomara (funcionari de la Generalitat, Mataró), Mònica Coll i Vilomara (ex-militant de Mataró, Mataró), Jordi Cruanet i Carles (representant, Montcada i Reixac), Ismael Cruz (programador, Esplugues de Llobregat), Josep C. i Rita (gestor comercial, Barcelona), Josep Domínguez i Pagonda (representant, Barcelona), Ramon Duran i Comparcisca (treballador tèxtil, Ripollet), Lluís Fabres i Pérez (monitor d'esplai, Sant Joan Despí), Josep Ferré i Casals (administratiu, Barcelona), Pau Fernández i Agustí (ex-militant de Mataró, Mataró), Oscar Ferrando (universitari, Esplugues de Llobregat), Roger Ferrer i Sabaté (estudiant, Consells de Llobregat), Miquel Fité i López (Sant Carles de la Ràpita), Jordi Flavià i Esplandiu (universitari, Consells de Llobregat), Jordi Fontana (estudiant, Tarragona), Eulàlia Fontanet i Tuset (auxiliar oficina, Sant Quirze del Vallès), Pere Frechina i Martínez (operador informàtic, Sant Feliu de Llobregat), Joel Garcia i Sánchez (cambrer, Consells de Llobregat), Carolina Giner i Carrió (secretària, Sant Joan Despí), Josep Gol i Busquets (redactor, La Llacuna), Xavier Guàl i Rabert (gestiner, Manresa), Jaume Guillén i Rafel (universitari, Montcada i Reixac), Josep del Horno i Bullé (forner vidre, Consells de Llobregat), Maria-Lourdes Jaén i Llorch (independenta, Barcelona), Montserrat Junyent i Balasch (universitària, Consells de Llobregat), Jordi Junyent i Raynet (estudiant, Consells de Llobregat), Anna Liberona i Ribera (dependenta, Barcelona), Miquel López (periodista, Sant Carles de la Ràpita), Jaume Manero i Trullà (publicitat, Barcelona), Francesc Majoral i Bibiol (agent assegurances, Sant Joan Despí), Xavier Moreno i Solà (cambrer, Barcelona), Rafael Moreno i Pérez (relacions públiques, Montcada i Reixac), Lluís Muntada i Vila (ex-militant de Mataró, Mataró), Jordi Nieto i Jurado (estudiant, Montcada i Reixac), Pau Ors i Rovira (artista gràfic, Cerdanyola), Oriol Ortiz i Peyronel (bibliotecari, Esplugues de Llobregat), Jesús Pallàs i Guasch (funcionari de la Generalitat, Tarragona), Jordi Pallàs i Guasch (estudiant, Tarragona), Juli Palou i Mínguez (dependent, Mataró), J. Carles Pascual i Montáñez (universitari, Sant Carles de la Ràpita), Maria Cinta Pascual i Montáñez (universitària, Sant Carles de la Ràpita), Manuel Peña i Fernández (estudiant, Montcada i Reixac), Jaume Pérez i Jordana (estudiant, Barcelona), Albert Pera i Sánchez (electricista, Consells de Llobregat), Rosalia Ramon i Fernández (biòloga, Montcada i Reixac), Núria Recaj i Guitérrez (universitària, Barcelona), Judit Recasens i Relat (universitària, Montcada i Reixac), Oriol Recasens i Relat (universitari, Montcada i Reixac), Jordi Relat i Vidal (universitari, Montcada i Reixac), Pau Relat i Vidal (farmacèutic, Montcada i Reixac), Jordi Riba i Oliveras (mecànic ajustador, Barcelona), Anna Rifagualdo i Nadal (professora idiomes, Barcelona), Rosa Riera i Colomer (mestressa de casa, Molet del Vallès), Teresa Riera i Colomer (mestressa de casa, Mataró), David Roig i Bertran (universitari, Barcelona), Sang J. Romero i Truc (gestor, L'Hospitalet de Llobregat), Eric Saludo i Llaló (ex-militant de Mataró, Mataró), Du-rol Saludo i Anaryn (ex-militant de Mataró, Mataró), Assumpció Sales i Albert (administrativa, Sant Feliu de l'Istrega), Joan-Manel Salvadó i Tenesa (universitari, Sant Carles de la Ràpita), Jordi Sánchez i Garcia (ATS, Consells de Llobregat), Vicenç Sans (pintador de cotxes, Vallirana), Josep-Antoni Sánchez i Martín (vidrier, Molet del Vallès), August Tarrago i Batlle (professor d'alemany, Molins de Rei), Lluís Tarrés i Grifeu (tècnic de so, Esplugues de Llobregat), Daniel Valasco i Garcia (actor, Montcada i Reixac), Josep Xauset i Valmova (fotògrafo, Mataró).

dís una amnistia als presos independentistes catalans. Al vespre s'iniciaren les converses a Pesillà de la Ribera, amb la presència per part d'ERC d'Àngel Colom, Josep-Lluís Carod-Rovira, Xavier Bosch i Joan Ridao. Les negociacions transcorregueren en un clima qualificat pel propi Colom de *«extraordinàriament entusiasta i cordial»,* però el secretari general d'ERC posà com a condició per a la incorporació al partit que abans es dissolgués Terra Lliure.

Els fins aleshores dirigents de Catalunya Lliure manifestaren *«la voluntat expressa d'incorporar-nos activament al projecte pacífic i democràtic per aconseguir la independència de Catalunya».*

13 de juliol de 1991

Terra Lliure anunciava la seva decisió d'autodissoldre's, per absoluta unanimitat de la seva militància, davant *«la bona marxa de les negociacions polítiques establertes entre els dirigents polítics provinents de Catalunya Lliure i els d'ERC»,* i després d'haver constatat el *«sentit de profunda responsabilitat política d'ERC en el procés cap a la independència de Catalunya».* Terra Lliure afirmava a més que a partir d'ara *«els possibles espontanis que puguin, eventualment, realitzar accions en nom de Terra Lliure no provenen de les seves files ni tenen res a veure amb la Terra Lliure existent des de fa dotze anys».*

16 de juliol de 1991

En una roda de premsa a la Seu Nacional d'ERC s'anunciava l'entrada de 102 nous militants provinents de Catalunya Lliure i Terra Lliure, i la incorporació d'alguns d'ells a diferents òrgans de direcció del partit: Jaume Renyer entrava al Comitè Executiu com a secretari adjunt de Publicacions; Josep Aixalà era nomenat secretari tècnic d'Afers Polítics; i Pere Bascompte i Jordi Vera, membres del Consell Nacional. Àngel Colom afirmava que, després del gest democràtic de Terra Lliure, corresponia al govern espanyol fer un gest concedint una amnistia als patriotes catalans represaliats.

18 i 19 de juliol de 1991

Apareixia a l'*Avui* i *El Punt* el manifest «Reforcem ERC, avancem cap a la independència», signat pels 102 nous militants encapçalats per Pere Bascompte, en el qual aquests convidaven la militància independentista a reforçar organitzativament l'eix que garantia l'èxit de l'independentisme majoritari: ERC.

5. Reflexió final

Si analitzem honestament el que va donar de si l'etapa en que una part de l'independentisme s'estructurà en torn a l'organització armada Terra Lliure, cal reconèixer que, si bé alguna de les seves accions va servir per a somoure consciències i, fins i tot aplaudida en privat pel catalanisme més conservador, en general l'esquerra independentista va viure condemnada a l'ostracisme per part del poder i els grans mitjans, i ignorada pel gruix de la població catalana. El 21 de maig de 1981, en la novena acció de Terra Lliure, es produia el segrest de Federico Jiménez Losantos, un dels principals signants del «Manifiesto de los 2.300» contra la normalització de la llengua catalana. Aquella és, sense cap mena de dubte, l'acció amb més repercussió mediàtica, social i política, que més es recorda, i que va generar més simpaties. En aquesta mateixa línia el 24 de desembre de 1987 Terra Lliure enviava un explosiu camuflat a Esteban Gómez Rovira, advocat feixista abanderat de la lluita contra la immersió lingüística, que també va tenir un cert ressò. Però la immensa majoria de les prop de dues-centes accions que va dur a terme l'organització armada responien a reivindicacions ecologistes o anaven adreçades contra el poder de l'Estat (estaments governamentals), i l'oligarquia espanyola (banca i empreses regulades), però mai foren reconegudes, ni molt menys aplaudides, pels sectors socials a qui teòricament beneficiaven (ecologistes, sindicalistes...).

Per tant, malgrat el caire social de moltes de les seves reivindicacions, Terra Lliure i les organitzacions que li donaven suport (MDT, Catalunya Lliure, Comitès de Solidaritat amb els Patriotes Catalans, Coordinadora Obrera Sindical, PSAN, Maulets...) han passat a la història com a organitzacions independentistes i no pas pel seu component de lluita social. Probablement perquè entre el 1979 (primera acció de Terra Lliure) i el 1989 (any en que Esquerra esdevé explícitament independentista), mentre eren moltes les organitzacions d'esquerres que abanderaven les lluites socials i ambientals, només les organitzacions de l'esquerra independentista lluitaven per la plena sobirania nacional.

L'aposta d'Esquerra per la independència a partir del 16è Congrés Nacional, celebrat a Lleida el 1989, generà una seriosa crisi en el món de l'anomenat independentisme revolucionari. En aquest sentit, tenim una dada empírica que ho reflecteix: mentre entre els anys 1984 i 1988 Terra Lliure realitzà 126 accions armades (més de 25 accions a l'any de mitjana), entre l'any 1989 i el 1991 només en realitzaren una trentena (una mitjana de 10). Sembla evident doncs que —encara que sigui dur d'admetre per aquells que van arriscar la seva vida en aquella estratègia— la lluita armada era més una eina utilitzada davant la impossibilitat de fer-se sentir per un altre canal, que no un instrument que permetés assolir la victòria real. I, per tant, en el moment en què una força parlamentària assumí explícitament la reivindicació independentista, la major part d'aquesta militància, principalment a partir de 1991, però també en els anys següents en diferents fornades, va ingressar a la casa comuna de l'independentisme, en què s'anava convertint cada cop més el partit de Macià i Companys.

El juliol de 1991, després d'un intens debat —tant a Terra Lliure com a Catalunya Lliure— al si de l'esquerra independentista es produïa una decisió que en marcaria la seva història i que suposaria un pas irreversible cap a la lluita pacífica i política en defensa de la independència dels Països Catalans.

Ara fa vint-i-cinc anys d'aquella decisió que suposà la dissolució del que s'anomenà Terra Lliure IV Assemblea i la incorporació de dotzenes de militants inde-

Prada, 18 d'agost de 1991

Xerrada en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu. D'esquerra a dreta: Joan Barnadas, Jordi Vera, Pere Bascompte, Àngel Colom, Joan Puigcercós i Joan Mir.

JOSEP VALL / FUNDACIÓ JOSEP IRLA

pendentistes a Esquerra. Per la seva banda, l'històric partit republicà assumia el compromís de la reivindicació explícita de la independència, la defensa dels drets del poble treballador com a eix fonamental en la seva lluita i la implantació del partit a tot el territori nacional, de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó.

Dues dècades i mitja després, amb el procés independentista, malgrat totes les dificultats, al mig de tots els debats polítics a l'Estat, i amb presència a les agendes internacionals, sembla que aquell pas va ser un encert dels qui el van protagonitzar, des d'un i l'altre costat de la taula de negociacions.

Un gra de blat més pel graner independentista. Un gra que va ajudar, tan sols vuit mesos després, a aconseguir el primer resultat significatiu de la història de l'independentisme: els 210.366 vots d'Esquerra assolits sota el lema «Cap a la independència», en les eleccions al Parlament de Catalunya del març de 1992 que la situaren com a tercera força. Sens dubte un importantíssim primer graó per a assolir els resultats i suport actuals a la nostra independència nacional.

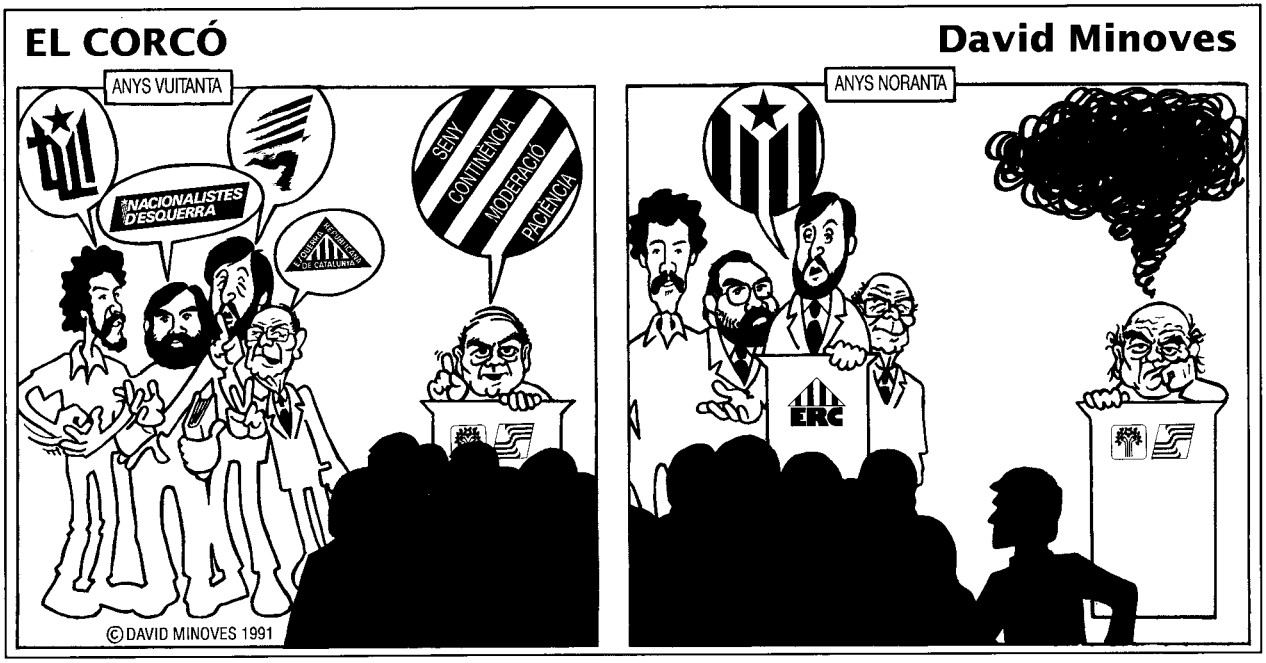

Setembre de 1991

Acudit de David Minoves publicat a *La República,* que reflexa el procés de confluència assolit per Esquerra amb la integració de col·lectius provinents de la Crida a la Solidaritat, Nacionalistes d'Esquerra, Terra Lliure i Catalunya Lliure.

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

25 anys de militància ininterrompuda a Esquerra Republicana

De les 932 altes de militància produïdes el 1991, continuen sent membres del partit, 167. Aquestes són les persones que porten 25 anys militant ininterrompudament a Esquerra Republicana.

NOM I COGNOMS	DATA D'ALTA	POBLACIÓ 1991
Albert Rosich i Estragó	4 gener	Girona
Moisès Amorós i Perich	10 gener	Sabadell
Narcís Duran i Sesé	10 gener	Perpinyà
Bernat Dámaso i Morros	10 gener	Igualada
Anna Maria Estebanell i Mas	15 gener	Badalona
Manel Vicent Martí i Moncho	21 gener	Terrassa
Eudald Pladevall i Griera	22 gener	Cerdanyola del Vallès
Joan Buch i Turon	24 gener	Liverpool
Joaquim Constansó i Vilà	30 gener	Amer
Joan Pere Fabregat i Solé	31 gener	Lleida
Josep Maria Mayora i Pijuan	31 gener	Artesa de Segre
Eudald Balcells i Díaz	15 febrer	Granollers
Jordi Fargas i Oriol	15 febrer	Cambrils
Carles Sànchez i Pereira	1 març	Calella
Salvador Mallofré i Massana	5 març	Sant Pau d'Ordal
Pere Marra i Roses	5 març	Sant Pere de Riudebitlles
Maria Capellas i Carreras	6 març	Puig-reig
Jaume Nicolau Forés i Llasat	14 març	Barcelona
Eduard Ollé i Comi	14 març	Barcelona
Josep Maria Pons i Berengueras	14 març	Barcelona
Joaquima Estrada i Duran	15 març	Blanes
Elvira Illa i Torrents	18 març	Arenys de Munt
Josep Jordà i Roqué	20 març	Ripoll
Martí Pujol i Casals	22 març	Llinars del Vallès
Joan Auladell i Agullo	31 març	Vilassar de Mar

Barcelona, 11 de setembre de 1991

Capçalera d'Esquerra a la manifestació de l'Onze. El lema «La independència és possible» es recolzava en el recent accés a la sobirania per part d'Estònia, Letònia, Lituània, Eslovènia i Croàcia.

Al costat dels dirigents d'Esquerra —Joan Ridao, Maria Teresa Vila, Marc-Aureli Vila, Teresa Forn, Josep-Lluís Carod-Rovira, Àngel Colom, Josep Huguet, Carles Bonet, Xavier Bosch, Jaume Gilabert, Jaume Rodri, Miquel Pueyo, Jordi Portabella...— apareixen Mihael Vengust (vicealcalde de Ljubljana del Partit Socialdemòcrata Eslovè), Juokas Karvelis i Salius Peceliunas (presidents del Partit per la Independència i del Partit Democràtic de Lituània, respectivament).

JOSEP ARTOLA I SUSACH / FUNDACIÓ JOSEP IRLA

Joan Vives i Rovira	31 març	Martorelles
Ramon Giribet i Boneta	8 abril	Artesa de Segre
Jordi Amat i Rico	11 abril	Barcelona
Josep Maria Pitarque i Illa	11 abril	Arenys de Munt
Josep Puig i Pujol	14 abril	Sant Hilari Sacalm
Mariona Orpí i Ruscalleda	15 abril	Lloret de mar
Miquel Navarro i Villacampa	16 abril	Tiana
Joan Ramon Varela i Puig	16 abril	Tiana
Roger Casellas i Ayra	16 abril	Tiana
Emili Ponsa i Pujol	19 abril	Sabadell
Josep Baqués i Panyella	26 abril	Torrelles de Llobregat
Miquel Hortós i Bahí	13 maig	Girona
Bernat Valls i Fuster	26 maig	Vilanova i la Geltrú
Francesc Xavier Liviano i Campos	29 maig	Móra d'Ebre
Daniel Eiximeno i Hierro	31 maig	Roquetes
Maurici Preciado i Maydeu	4 juny	Tarragona
Joan Josep Segarra i Montesó	4 juny	Roquetes
Martí Vidal i Mañas	10 juny	Torroella de Montgrí
Joan Miquel Merino i Jiménez	11 juny	Rubí
Alfred Fort i Carracedo	12 juny	Tarragona
Màrius Massallé i Bainad	12 juny	Terrassa
Ramon Arribas i Quintana	15 juny	Terrassa
David Sergi Pujol i Pons	19 juny	Lleida
Jordi Teres i Illa	19 juny	El Pont de Suert
Salvador Soldevila i Pedrol	19 juny	Cubells
Eusebi Vidiella i París	23 juny	Mataró
Eloïna Jiménez i Bonillo	23 juny	Sabadell
Joan Casamitjana i Ribas	23 juny	Sant Feliu de Guíxols
Marta Puigdesens i Iglesias	25 juny	L'Esquirol
Antoni Puigdesens i Font	25 juny	Calldetenes
Josep Maria Esquerda i Segués	1 juliol	Lleida
Josep Ardanuy i Tarrat	1 juliol	Tremp
Glòria Garcia i de la Casa	10 juliol	Barcelona
Lluís Serra i Suñé	10 juliol	Sallent
Josep Quelart i Bou	10 juliol	Vilafranca del Penedès
Joaquim Baró i Esteva	17 juliol	Llinars del Vallès
Heribert Gispert i Ribot	20 juliol	Cadaqués
Jaume Bartrolí i Gili	20 juliol	Capellades
Lurdes Serra i Suñé	20 juliol	Ripollet
Olga Garro i Tejero	20 juliol	El Prat de Llobregat
Hilari Borràs i Rovira	20 juliol	Sant Hilari Sacalm

Barcelona, 25 de setembre de 1991

Els tres diputats d'ERC al Grup Mixt del Parlament de Catalunya, Josep-Lluís Carod-Rovira, Àngel Colom i Miquel Pueyo votant en solitari a favor d'una moció sobre el dret de Catalunya a la independència.

SÍLVIA T. COLMENERO / EL PAÍS

Josep Torruella i Riasol	26 juliol	Balaguer
Josep Maria Alcoberro i Pericay	1 agost	Barcelona
Ferran Benach i Pascual	12 agost	Reus
Joan Josep Viñas i Gascó	12 agost	L'Aleixar
Josep Lluís Salvadó i Tenesa	13 agost	La Ràpita
Anna Brugués i Pujol	13 agost	Garrigàs
Joan Manel Salvadó i Tenesa	19 agost	La Ràpita
Òscar Camarasa i Massot	30 agost	Lleida
Carles Xarrié i Sànchez	10 setembre	Premià de Dalt
Sebastià Pujol i Puig	10 setembre	Premià de Dalt
Antonio Garcia i Domènech	10 setembre	Les Borges Blanques
Alfons Oliver i Aluart	10 setembre	Vidreres
Ramon Solé i Serentill	12 setembre	Tudela de Segre
Joan Puig i Ortiz	12 setembre	Cervera
Ramon Castelló i Farré	12 setembre	Cervera
Àngel Garcia i Dalmau	13 setembre	Barcelona
Rosalia Ramon i Ferrandis	13 setembre	Montcada i Reixac
Ramon Rabassa i Torres	13 setembre	Barcelona
David Ricart i Miró	15 setembre	Montcada i Reixac
Joan Vidal i Plujà	15 setembre	Montcada i Reixac
Xavier Vendrell i Segura	16 setembre	Sant Joan Despí
Antoni Balsera i Pereira	16 setembre	Esplugues de Llobregat
Jaume Saborit i Benet	17 setembre	La Vall d'Alba
Marc Sabadell i Simó	18 setembre	Premià de Mar
Baptista Silanes i Poderoso	18 setembre	Sant Adrià de Besòs
Àngel Profitós i Martí	22 setembre	Granollers
Margarida Colldecarrera i Feixes	22 setembre	Santa Pau
Andreu Sànchez i Soler	25 setembre	Igualada
Teresa Lloret i López	30 setembre	Arenys de Mar
Josep Maria Arauzo i Carod	1 octubre	Barcelona
Xavier Badia i Armengou	2 octubre	L'Hospitalet
Carles Pelejà i Pasanau	7 octubre	Capçanes
David Pons i Comas	7 octubre	Sant Vicenç de Montalt
Joan Borrell i Bassols	7 octubre	Cadaqués
Julià Pratginestós i Olivé	7 octubre	Palou
Roser Martín i Blanch	7 octubre	Granollers
Pere Sadurní i Picola	7 octubre	Granollers
David Marí i Pàmies	8 octubre	Barcelona
Jordi Moncusí i Berbegal	8 octubre	Reus
Josep Tarrés i Solà	9 octubre	Solsona
Pau Ors i Rovira	10 octubre	Cardedeu

Barcelona, 15 de desembre de 1991

El 17è Congrés Nacional d'Esquerra Republicana reelegí Àngel Colom com a secretari general. D'esquerra a dreta: Francesc Rosell, Josep Manel Garcia, Jaume Campabadal, Àngel Colom, Heribert Barrera, Jaume Bossacoma, Josep-Lluís Carod-Rovira, Josep Maria Reguant, Víctor Torres i Marc-Aureli Vila.

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

Màrius Flaquer i Molina	11 octubre	Barcelona
August Tarragó i Sàbat	11 octubre	Molins de Rei
Ester Auleda i Rovira	11 octubre	Sant Joan Despí
Antoni Segarra i Barreto	11 octubre	Barcelona
Francesc Mitjavila i Babot	11 octubre	Sant Joan Despí
Lluís Fabrés i Pérez	11 octubre	Sant Joan Despí
Joan Albiol i Gilabert	11 octubre	Cornellà de Llobregat
Robert Rodríguez i Astor	12 octubre	Sant Feliu de Guíxols
Josep Maria Pallàs i Guasch	14 octubre	Valls
Jordi Serra i Macià	15 octubre	Argentona
Rosa Call i Bures	15 octubre	Solsona
Francesc Xavier Gual i Riutort	15 octubre	Manresa
Ramon Navarro i Bometón	15 octubre	Sabadell
Concepció Fresneda i Calvo	16 octubre	Cervelló
Joaquim Ponsarnau i Cardelus	21 octubre	Arenys de Mar
Andreu Garcia i Jané	22 octubre	Valls
Enric Jaumejoan i Vidal	22 octubre	Valls
Albert Aguado i Hernàndez	24 octubre	Tremp
Ferran Abelló i Borràs	25 octubre	Les Borges del Camp
Francesc Xavier Llauradó i Pàmies	29 octubre	Les Borges del Camp
Cèsar Sastre i Garcia	29 octubre	Torredembarra
Miquel Balcells i Alegre	31 octubre	Barcelona
Ramon Batalla i Galimany	31 octubre	Rubí
Montserrat Freixes i Solà	31 octubre	Rubí
Núria Gutiérrez i Farré	5 novembre	Lleida
Jaume Piquer i Jordana	6 novembre	Barcelona
Toni Claramunt i Codina	6 novembre	Igualada
Joan Carles Mataró i Puig	7 novembre	Amer
Núria Pelay i Bargalló	8 novembre	Montblanc
Pere Ferré i Ferré	9 novembre	Pira
Josep Andreu i Domingo	9 novembre	Montblanc
Núria Bruquetas i Gonzàlez	9 novembre	Badalona
Pilar Albiol i Gilabert	11 novembre	Cornellà de Llobregat
Josep Camps i Mas	11 novembre	Lliçà d'Amunt
Jaume Capdevila i Prat	14 novembre	Premià de Mar
Francesc Roca i Font	14 novembre	Benissanet
Antoni Gonzàlez i Xarrié	14 novembre	Premià de Dalt
Josep Saguer i Ricart	18 novembre	Girona
Daniel Milà i Zaragoza	20 novembre	Tarragona
Joan Dolcet i Safont	25 novembre	Cornudella de Montsant
Jaume Profitós i Martí	27 novembre	Granollers

Teresa Vives i Turcó	28 novembre	Sant Boi de Llobregat
Francesc Cursellas i Bou	3 desembre	Martorell
Miquel Pagès i Torroja	4 desembre	Barcelona
Jordi Rigall i Prats	4 desembre	Figueres
Josep Enric Garcia i Olmos	9 desembre	València
Claudi Arenas i Feases	9 desembre	València
Jordi Bardia i Camí	10 desembre	Les Borges del Camp
Eduard Morell i Martí	11 desembre	Terrassa
Francesc Sànchez i Garcia	15 desembre	Begues
Jaume Mas i Coll	15 desembre	Calldetenes
Joan Mora i Buch	15 desembre	Olot
Jaume Bertran i Minguell	15 desembre	La Seu d'Urgell
Josep Celery i Puigdemasa	16 desembre	La Seu d'Urgell
Narcís Clavell i Ymbern	17 desembre	Valldoreix
Lluís Font i Solé	18 desembre	Constantí
Josep Sellarès i Fabrés	19 desembre	Terrassa
Francesc Poch i Ros	19 desembre	Terrassa
Xavier Ollé i Boladeres	20 desembre	Les Borges Blanques
Francesc Alujas i Oliana	30 desembre	Rubí

Dipòsit Legal B 9033-2016
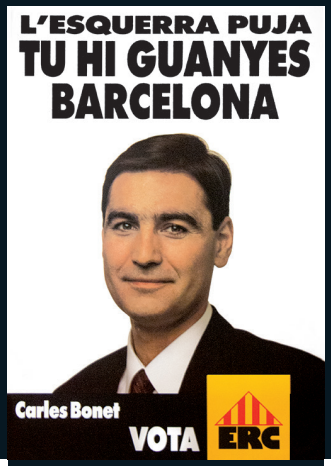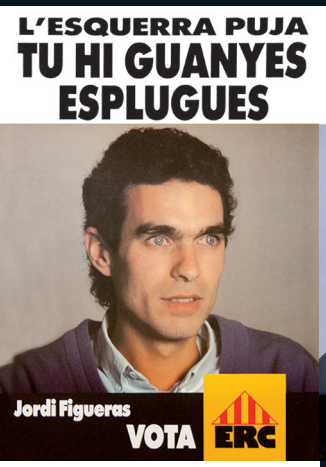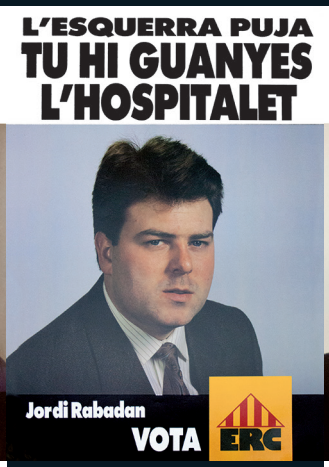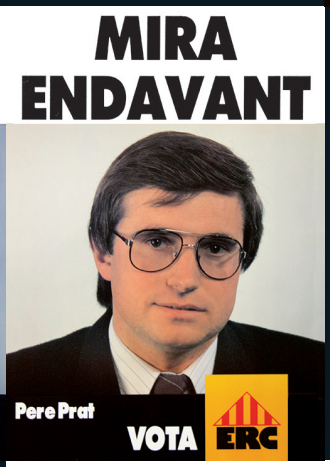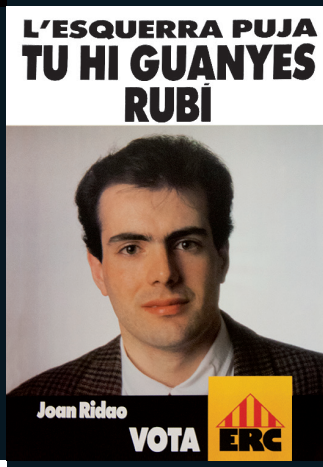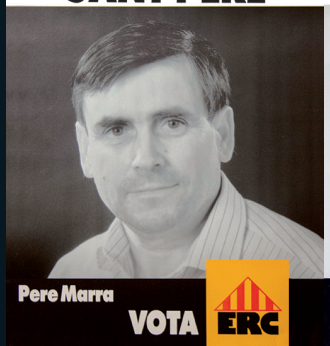
FUNDACIÓ JOSEP IRLA